Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ
Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Braşovu, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena
R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Dannebcrg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Ecktein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe o colonă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-riĭ de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-riĭ de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
la administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 283. Braşovŭ, Mercurĭ, 22 Decemvre 1893.

Episcopatulŭ catolicŭ
şi proiectele de lege bisericescĭ-politice.

(p) Jĕraticulŭ e la unghiă. E prea incomódă arsura pentru degetele episcopatului catolicŭ. Proiectele de lege bisericescĭ-politice suntŭ cam ardĕtóre. Insĕ cine s'a arătatŭ mai dibaciu în a scóte castanele din spuză, spre folosulŭ şovinismului jidano maghiarŭ, decâtŭ tocmai episcopatulŭ catolicŭ?

E unŭ favorŭ mare, mai alesŭ în Ungaria, episcopia. Apoi din principiulŭ „do ut des", aceste capete unse s'au folositŭ cu prisosŭ de „condescendenţa" ce, dice-se, a recomandat'o unŭ ministru român Românilorŭ de dincóce.

Episcopii catolicĭ, mai alesŭ în Ungaria propriă, au fórte mare influinţă la alegerile de totŭ soiulŭ, începêndŭ dela judii (primarii) comunalĭ, pănă la deputaţii dietalĭ; bunurile Episcopilorŭ suntŭ împrăştiate şi între alte confesiunĭ şi suntŭ imense acele bunurĭ. Şovinismulŭ s'a sciutŭ folosi de influinţa Episcopilorŭ, carĭ fiindŭ condescendenţĭ, i-au făcutŭ pe placŭ. Acestora se póte mulţămi maioritatea guvernului şovinistŭ, lorŭ excluderea naţionalităţilorŭ de acolo, cu ajutorulŭ lorŭ s'au suprimatŭ institutele naţionale, maghiarisarea Slovacilorŭ, Rutenilorŭ, Germanilorŭ ş. a. Din scólele lorŭ cu totulŭ maghiarisate au eşitŭ renegaţĭ de totŭ soiulŭ. In urma condescendenţii lorŭ universitatea catolică din Budapesta s'a desconfesionatŭ devenindŭ adăpostŭ pentru Jidanĭ şi Calvinĭ. Mai tămâindŭ pe faimosulŭ Tisza Kalman, acesta a înfundatŭ deregătoriile cu Calvinĭ şi Jidanĭ, aşa că în Seghedinŭ, care era uniculŭ oraşŭ maghiarŭ curatŭ catolicŭ, acuma esceleză o biserică calvină, a căreia poporenĭ suntŭ diregătorii. Unŭ pătrarŭ de veacŭ a fostŭ de ajunsŭ ca individii conscii de sine şi iubitorĭ de legea şi naţionalitatea lorŭ sĕ fiă alungaţĭ şi eschişĭ de pe tóte terenele vieţii publice şi înlocuiţĭ cu de aceia, carĭ se dau ca instrumente órbe ale şovinismului înauguratŭ.

Ajungêndŭ acestŭ şovinismŭ la putere cu ajutorulŭ ienicerilorŭ, fabricaţĭ mai mare parte în oficinele episcopatului catolicŭ, şi cu concursulŭ greco-orientalilorŭ, acuma nu multŭ îi pasă de ei, ci s'a apucatŭ sĕ scótă din mânile lorŭ puterea, ér spre acestŭ scopŭ a inventatŭ legile politice-bisericescĭ.

Acuma déră e acuma. Episcopatulŭ catolicŭ strîmtoratŭ ţine la conferenţe în Budapesta, redigéză la circulare pastorale, ba a hotărîtŭ o mare adunare regnicolară de protestare a catolicilorŭ în contra proiectelorŭ guvernului pe diua de 16 Ianuarie st. n. 1894.

E mare zăpăcéla episcopatului şi cu cestiunea Congruei şi a autonomiei, şi e lucru minunatŭ cum acestŭ episcopatŭ milenarŭ, atâtŭ de puternicŭ, măgulitŭ apoi şi condescendentŭ, încă n'a pututŭ seu n'a voitŭ a-şĭ elupta autonomia sa, pre cândŭ Calvinii, dîrjĭ cum sunt, şi-au sciutŭ închega o autonomiă, unŭ regulamentŭ puternicŭ, avêndŭ în frunte pe Tisza Kalman, ca pe unŭ „Iupiter tonans", care face de ruşine totŭ episcopatulŭ cu legile bisericescĭ-politice de coloritŭ calvinescŭ.

Aşa o patŭ însĕ cei ce prin servilismulŭ lorŭ ajută acelora, carĭ rêvnindŭ la putere falsifică adevĕrulŭ afirmândŭ Ungaria ca unŭ statŭ naţionalŭ maghiarŭ.

Unŭ mijlocŭ puternicŭ pentru ca căpeteniile óstei ienicerilorŭ şoviniştĭ, carĭ odată desbrăcaţĭ de celŭ mai delicatŭ simţŭ naţionalŭ devinŭ elasticĭ spre orĭ-ce fapte în contra consciinţei curate, sĕ ajungă la culmea puterii, suntŭ legile bisericescĭ politice, carĭ deodată prevĕdŭ crearea unorŭ posturĭ, în carĭ familiile ienicerescĭ vorŭ afla aplicaţiune şi adăpostŭ.

Cu-o astfelŭ de tabĕră rêvnitóre la putere şi căştigŭ cu greu va puté da peptŭ episcopatulŭ până acuma atâta de servilŭ.

Legile bisericescĭ-politice vorŭ fi votate de camera deputaţilorŭ, pe lângă tótă oposiţiunea şi răţoirea episcopilorŭ catolicĭ şi tocmai creaturele lorŭ şoviniste le vorŭ vota, éră de cumva s'ar întêmpla sĕ cadă în camera magnaţilorŭ, acésta nu va sĕ fiă de dragulŭ episcopatului, dér nicĭ din convingere, ci numai din invidiă de putere, pentru-că „figulus figulum odit".

Cine vrea sĕ se convingă despre falsitatea politicei şovinismului maghiarŭ, n'are decâtŭ sĕ cunóscă opiniunea publică din regatulŭ s-lui Stefanŭ faţă de proiectele de lege bisericescĭ-politice. Poporaţiunea rurală peste totŭ, încă şi Calvinii suntŭ contra lorŭ. Naţionalităţile, carĭ constituescŭ marea majoritate a locuitorilorŭ din Ungaria şi Transilvania, se îngrozescŭ de aceste legĭ codificate directŭ în contra lorŭ cu scopŭ de maghiarisare. Scimŭ că naţionalităţile au protestatŭ în contra acestorŭ legĭ în nenumĕrate adunărĭ poporale.

Este, cu tóte aceste, mai multŭ ca verisimilŭ, că guvernulŭ, ajutatŭ de ienicerii fabricaţĭ în oficinele episcopatului, va învinge cu proiectele sale de lege bisericescĭ politice.

Atuncĭ episcopii vorŭ puté face cu tótă tigna reflesiunĭ despre aceea, cum ei înşişĭ au datŭ códa la sĕcurea, ce se împlântă adĭ în arborele influenţii şi a puterii lorŭ eclesiastice. Se-o scótă déră acum de acolo, décă potŭ.

Situaţia în Serbia.

In Serbia stările politice interne devinŭ din di în di totŭ mai critice şi mai încurcate. Tóte scirile, ce sosescŭ din Belgradŭ, ne spunŭ, că situaţia e nesuportabilă. Ea este nesuportabilă şi pentru rege şi pentru guvernŭ, ba chiar pentru însaşĭ partida radicală dela putere. Pentru ţéră însĕ ea a devenitŭ chinuitóre, aşa că Serbia stă pe marginea bancrutului politicŭ, financiarŭ şi de statŭ.

Bietulŭ rege Alesandru, în vêrstă abia de 17 anĭ, stă aprópe de totŭ părăsitŭ în Conaculŭ sĕu. Singurulŭ lui radimŭ este aventuriosulŭ sĕu părinte din depărtare şi — sabia. Şi radimulŭ ultimŭ va fi pentru elŭ celŭ mai sigurŭ, la care va recurge de bună sémă în momentulŭ, când nu va sci, ce sĕ mai facă. Acésta se póte deduce din mişcările de trupe, ce se facŭ de câteva dile în Serbia.

Nicĭ guvernulŭ nu stă mai strălucitŭ. In rege are unŭ sprijinŭ problematicŭ, în Scupştină nu se bucură de absoluta încredere a maiorităţii radicale, şi deja de trei orĭ a fostŭ desavuatŭ pănă acum într'unŭ timpŭ de aprópe numai două sĕptĕmânĭ. Imprejurarea, că ministeriulŭ Gruicĭ guvernéză fără maioritate, ba chiar fără partidă, nu dovedesce altceva, decâtŭ, că întocmai ca regele Alesandru se radimă şi elŭ pe sabiă.

Nu mai puţinŭ însĕ îşĭ simte clătinată posiţia şi partida radicală. Radicalii au, ce-i dreptŭ, maioritate în Scupştină şi am puté dice, că şi grosulŭ naţiunei sêrbescĭ s'a înrolatŭ sub stindardulŭ lorŭ. Partida acésta déră are basă josŭ la poporŭ, în susŭ însĕ nu póte sĕ-şĭ câştige încrederea necesară nicĭ faţă cu scopulŭ, nicĭ faţă cu misiunea ei. Ş'apoi cine nu scie, că adĭ guvernele nu suntŭ capabile de a se susţine fără voinţa monarchilorŭ, carĭ prea adeseorĭ uită şi ignoréză dorinţele şi postulatele poporului.

Când încă erau la putere liberalii, partida radicală înainte de ultimele alegerĭ a câştigatŭ voturile alegĕtorilorŭ prin promisiunea, că *va cassa dările.* Promisiunea acésta au şi împlinit'o, celŭ puţinŭ în acele cercurĭ electorale, carĭ suntŭ representate prin Pasicĭ, Caticĭ, Tajsicĭ etc. Casarea acésta a dării făcêndu-se numai în provinciă, pe locuitorii oraşelorŭ au venitŭ sarcinĭ îndoite. Imprejurarea acésta nu numai că a provocatŭ o justă nemulţumire între poporaţia dela oraşe, dér a dusŭ Serbia la marginea unui bancrutŭ financiarŭ. O fóiă liberală din Belgradŭ scriea dilele acestea, că prin acéstă cassare arbitrară Serbia a pierdutŭ nu mai puţinŭ de 30 milióne francĭ. In urma acestui regimŭ financiarŭ rĕu calculatŭ, lucrurile au ajunsŭ acolo, că *funcţionarii statului şi soldaţii nu-şĭ primescŭ léfa de câteva lunĭ de dile*, din simpla causă că tesaurulŭ ţĕrii e secatŭ. Însuşĭ regele Alexandru trăesce în lipsă, neputêndŭ încassa pe deplinŭ lista civilă.

In situaţia acésta dificilă, partida radicală încă îşĭ caută sprijinulŭ în arme. Ea vrea sĕ înarmeze miliţia, dér pe cum se spune, regele nu-şi va da învoirea; va sĕ dică se va hotărî în curêndŭ sórtea dinastiei şi a partidei radicale, şi aprópe nu mai încape îndoială, că părţile interesate vor resolva acéstă cestiune, totŭ numai prin armă.

Pericululŭ isbucnirei unui cataclismŭ internŭ, şi prin acésta isbucnirea conflagraţiunei generale, a pusŭ pe gândurĭ pe puterile vecine Sêrbiei. Agentulŭ diplomaticŭ austro-ungarŭ din Belgradŭ, br. *Thömmel* şi *Teffik* bey, representantulŭ Turciei, au atrasŭ deja atenţiunea ministrului sêrbescŭ de rĕsboiu, Andra *Nicolicĭ*, la *pericolele*, ce se potŭ nasce din greşéla, décă Scupştina ar primì proiectulŭ de lege referitorŭ la *înarmarea miliţiei.* Amêndoi representanţii numitelorŭ puterĭ au pusŭ în vedere ministrului sêrbescŭ *complicaţiunile internaţionale*, carĭ cu forţă iresistibilă se vorŭ nasce dintr'unŭ ast-felŭ de votŭ alŭ Scupştinei, declarândŭ totodată şi aceea, că décă totuşĭ guvernulŭ sêrbescŭ n'ar renunţa la unŭ astfelŭ pe pasŭ, *statele numite vorŭ recurge la mijlóce de retorsiune.*

Étă pe scurtŭ situaţiunea destulŭ de gravă şi seriósă a regatului sêrbescŭ.

Din Camera română.
Discusiune privitóre la cestiunea română.

Terminândŭ cu vorbirile ţinute în Senatŭ asupra cestiunei naţionale lăsămŭ sĕ urmeze adĭ discusiunea din cameră, ce s'a începutŭ în 7 Decemvre v. a. c.

Din discursulŭ d-lui N. Fleva.

D. Nicolae Fleva: vré sĕ vorbéscă de ceea ce onor. d. Carp a numitŭ cestiunea ardĕtóre a Transilvaniei... Onor. d. Lahovary a găsitŭ convenabilŭ sĕ acuse şi pe d. Sturdza şi pe partidulŭ liberalŭ că a ridicatŭ glasulŭ sĕu nu din îngrijirea firéscă, ce avemŭ pentru sórtea fraţilorŭ noştri, ci ca o cestiune de partidŭ; a ridicat'o în scopŭ de a-şĭ face popularitate. D. Ionŭ Ghica dicea: cine bănuesce merită sĕ fiă bănuitŭ...

Ministrulŭ de esterne, d-lŭ Lahovary, a luatŭ aprópe în rîsŭ discursulŭ patrioticŭ alŭ d-lui Sturdza şi a credutŭ, că luândŭ cuvêntulŭ acestuia *ad literam*, va puté scăpa de unŭ rĕspunsŭ seriosŭ la acéstă cestiune mare. Intâiu d-lŭ Lahovary a disŭ d-lui Sturdza, că nu este patriotismulŭ, care-lŭ animéză şi ca dovadă a disŭ, că d-lŭ Sturdza a susţinutŭ împămêntenirea Evreilorŭ pe categorii. Nu s'a uitatŭ onor. d. Lahovary alăturĭ ca sĕ vadă lângă d-sa pe d. Carp, care era pentru împămêntenirea Evreilorŭ în masse. Cum a vĕdutŭ d-lŭ Lahovary paiulŭ din ochii altora şi nu a vĕdutŭ bârna din ochii d-sale? A luatŭ *ad literam* cuvintele dlui Sturdza, că unŭ guvernŭ; care s'ar fi înteresatŭ, ar fi pututŭ isbuti se facă ceva. D-lŭ Lehovary a disŭ: Ce se facŭ? Sĕ înterviuŭ? Nu potŭ, pentru-că atuncĭ trebue orĭ sĕ facŭ resbelŭ, orĭ sĕ cerŭ scuse. Dér dlŭ Sturdza n'a cerutŭ sĕ întervină şi d. Lahovary prin rĕspunsulŭ sĕu a arătatŭ indiferenţă în acéstă cestiune mare, căcĭ a trecutŭ dincolo de reservele, ce trebue sĕ